

Brussel, 2.4.2020
COM(2020) 143 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
EUROPESE RAAD, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL
COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S**

Coronavirus: EU-respons

Alles in het werk stellen om elke beschikbare euro te gebruiken om levens te redden en het levensonderhoud van burgers te beschermen

Coronavirus: EU-respons

Alles in het werk stellen om elke beschikbare euro te gebruiken om levens te redden en het levensonderhoud van burgers te beschermen

1. Inleiding

De uitbraak van het coronavirus stelt Europa op de proef op een wijze die nog maar een paar maanden geleden ondenkbaar zou zijn geweest. Deze crisis is in de allereerste plaats een noodsituatie op het gebied van de volksgezondheid en de Europese Commissie doet er alles aan om **levens te redden en het levensonderhoud van de burgers te beschermen**. Met die taak voor ogen hebben wij nu al onze inspanningen gericht op het ondersteunen van het heldhaftige werk van de Europese gezondheidswerkers en eerstelijnsverleners die patiënten behandelen of ervoor zorgen dat ons dagelijks leven kan doorgaan, en van al diegenen die hun werkzaamheden hebben moeten staken of thuis moeten blijven om elkaar tegen het virus te beschermen.

De crisis is zo diep en breed, **dat een qua schaal, snelheid en solidariteit ongekeerde respons geboden is**. En er moet dringend steun worden geboden. Daarbij gaat het zowel om het aankopen en leveren van medische of beschermende uitrusting als ervoor zorgen dat de meest achtergestelden ook nu aan levensmiddelen kunnen komen en in andere basisbehoeften kunnen voorzien, het beschermen van inkomens en banen, het helpen overleven van bedrijven en het verzekeren dat onze economie zo gauw mogelijk weer opveert.

Dit brede streven ligt ten grondslag aan het brede pakket noodmaatregelen van de Commissie. Daarbij gaat het onder meer om het stimuleren van bedrijven om de noodzakelijke productie op te voeren, het creëren van een **gemeenschappelijke voorraad beschermende uitrusting**, zodat indien nodig onmiddellijk tot distributie kan worden overgegaan en het **samen met de lidstaten op touw zetten van aanbestedingen**, zodat de meest dringende behoeften kunnen worden besteld. Er is een team van deskundigen uit heel Europa opgezet om ervoor te zorgen dat de lidstaten over de beste beschikbare kennis beschikken en er is onmiddellijk geld gestoken in onderzoek naar behandeling en naar vaccins.

De Commissie heeft ook stappen genomen om de EU-begroting sneller te kunnen inzetten, om onze **staatssteunregels** volledig flexibel te maken en om voor de allereerste keer de algemene ontsnappingsclausule van het **stabiliteits- en groeipact** toe te passen. Samen met de door de Europese Centrale Bank genomen maatregelen geeft deze reactie van de EU de lidstaten ongekeerde fiscale en financiële slagkracht, zodat zij diegenen kunnen helpen die daaraan het meest behoefte hebben.

In het kader hiervan kwam de Commissie op 13 maart met het **corona-investeringsinitiatief** (CRII). Bij dit initiatief ging het vooral om wat er onmiddellijk nodig, beschikbaar en leverbaar was. Het initiatief werd in recordtijd uitgevoerd en heeft ertoe geleid dat lidstaten nu de mogelijkheid hebben de fondsen voor het cohesiebeleid te gebruiken voor de ondersteuning van zorgstelsels en gezondheidswerkers, de ondersteuning van werknemers en werkgevers via regelingen voor arbeidstijdverkorting en de ondersteuning van kleine

ondernemingen via het verschaffen van liquiditeit. Het Solidariteitsfonds van de EU mag nu ook worden ingezet in noodsituaties op het gebied van de volksgezondheid.

Dit zal in de praktijk een verschil maken. Maar elke dag die verstrijkt, noopt tot nog grotere inzet. Daarom neemt de Europese Commissie vandaag een reeks ongekende en krachtige maatregelen. De kern van de voorstellen van vandaag is een simpele toezegging: **wij zullen alles in het werk stellen om elke euro waarover wij beschikken te gebruiken om levens te redden en het levensonderhoud van burgers te beschermen**

Daartoe stellen wij vandaag het volgende voor:

- ✓ de oprichting van een **nieuw EU-solidariteitsinstrument met een budget ter waarde van 100 miljard euro om werknemers te helpen hun inkomen te behouden** en bedrijven te helpen hun personeel in dienst te houden;
- ✓ het **volledig flexibel** maken van onze **Europese structuur- en investeringsfondsen**, zodat elke euro nu kan worden ingezet om de inspanningen op het gebied van de volksgezondheid te ondersteunen of om de economische klap voor mensen en bedrijven op te vangen;
- ✓ het overhevelen van **elke beschikbare euro uit de EU-begroting van dit jaar naar een noodinstrument** ter ondersteuning van de inspanningen om levens te redden.

Daarnaast zullen wij met specifieke voorstellen komen om ervoor te zorgen dat de meest achtergestelden ook nu aan levensmiddelen kunnen komen en dat er passende steun wordt verleend aan landbouwers en vissers, die voor veel van onze lokale gemeenschappen van levensbelang zijn en die de Europese voedselvoorzieningsketen in stand helpen houden.

In tijden van crisis kan er geen sprake zijn van terughoudendheid, halve maatregelen of aarzeling. Het pakket van vandaag laat zien dat Europa kosten noch moeite zal sparen.

2. Bescherming van bestaansmiddelen: ervoor zorgen dat mensen hun baan niet kwijtraken en dat ondernemingen blijven draaien

2.1 SURE: een EU-brede regeling om de risico's op werkloosheid te beperken

In Europa hebben veel mensen het vanwege hun beroep of de plaats waar zij wonen, zwaarder dan anderen. In een Unie van mensen en naties die allemaal door dezelfde crisis worden getroffen, moeten wij allen er voor elkaar zijn, ongeacht of we rijk of arm zijn en of we nu uit het oosten, westen, zuiden of noorden komen. Dit geldt met name waar het gaat om het opvangen van de economische klap.

Bij een crisis van dit kaliber is het grootste gevaar dat het beleid te voorzichtig of te rigide is. Daarom hebben we nieuwe gedurfde maatregelen nodig om ervoor te zorgen dat degenen die hard worden getroffen - en dat buiten hun eigen toedoen - alle steun krijgen om deze crisis te doorstaan.

Dat is de centrale gedachte achter **SURE**, het nieuwe instrument dat de Commissie vandaag voorstelt en waarmee tot 100 miljard euro aan leningen zal worden verstrekt aan de landen die moeten worden geholpen ervoor te zorgen dat werknemers een inkomen ontvangen en dat bedrijven hun personeel in dienst kunnen houden. Het stelt mensen in staat hun huur, rekeningen en levensmiddelen te blijven betalen en draagt bij tot de economische stabiliteit waaraan nu grote behoefte is.

De leningen zijn gebaseerd op garanties van de lidstaten en zullen worden gebruikt waar ze het dringendst nodig zijn. Alle lidstaten zullen van dit instrument kunnen gebruikmaken, maar het is vooral van belang voor degenen die het zwaarst getroffen zijn.

SURE is bedoeld ter ondersteuning van regelingen voor arbeidstijdverkorting en soortgelijke maatregelen om de lidstaten te helpen de werkgelegenheid in stand te houden en werknemers en zelfstandigen te beschermen tegen het risico dat zij hun werk en inkomen verliezen. Bedrijven zullen de arbeidstijd van werknemers tijdelijk kunnen verkorten, doordat de staat inkomenssteun zal verlenen voor de niet-gewerkte uren. Zelfstandigen zullen in de huidige noodsituatie een vervangend inkomen ontvangen.

In het verleden is een vergelijkbare aanpak een krachtig instrument gebleken bij grote economische crises. Dit was met name het geval tijdens de laatste financiële crisis, toen mede dankzij deze aanpak de recessie niet nog ernstigere gevolgen kreeg en het herstel werd bespoedigd. Dergelijke regelingen waren reeds vóór de uitbraak van het virus in 18 lidstaten ingevoerd en zijn sindsdien uitgebreid. De overige lidstaten beschikken vanaf vandaag over soortgelijke regelingen of zullen deze binnenkort invoeren.

2.2 Maatregelen voor de meest behoeftigen

Nu bijna overal in Europa social distancing in acht wordt genomen om de verspreiding van het virus te vertragen, komt het erop aan dat degenen die voor hun meest elementaire behoeften op anderen zijn aangewezen, niet van hulp verstoken blijven.

Dit geldt met name voor de meest hulpbehoevenden in onze Unie, die via het **Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen** hulp krijgen voor voedsel en andere essentiële zaken. Veel vrijwilligers die deze hulp bieden, kunnen echter niet langer worden ingezet omdat zij tot de groep mensen behoren die in geval van besmetting met het coronavirus het grootste gevaar lopen. Daarom stelt de Commissie vandaag voor om de lidstaten de nodige flexibiliteit te bieden voor het invoeren van nieuwe methoden, zoals het gebruik van elektronische vouchers, en de aankoop van beschermende uitrusting voor degenen die de hulp bieden.

2.3 Ondersteuning van onze landbouwers en vissers

Veel gemeenschappen in onze Unie draaien om landbouw en visserij. Die sectoren spelen een essentiële rol door ons van voedsel te voorzien en berusten op eeuwenoude tradities en knowhow.

Vissers en viskwekers worden door de huidige crisis hard getroffen. En dat heeft weer repercussies voor onze voedselvoorzieningsketens en de lokale economieën die van de sector afhankelijk zijn.

De Commissie komt vandaag met wetgevingsvoorstellen voor **het invoeren van uitzonderlijke flexibiliteitsmaatregelen in het kader van het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij**. Deze maatregelen zullen de lidstaten in staat stellen steun te verlenen aan vissers voor de tijdelijke beëindiging van visserijactiviteiten, aan aquacultuurexploitanten voor het tijdelijk staken of verlagen van de productie en aan producentenorganisaties voor de tijdelijke opslag van visserij- en aquacultuurproducten.

Het zelfde gaat op voor de Europese landbouwers. Zij moeten ook door deze crisis heen worden geholpen, zodat bestaansmiddelen worden beschermd en de voedselvoorziening niet in het gedrang komt.

Daarom zal de Commissie binnenkort een reeks concrete maatregelen voorstellen om ervoor te zorgen dat landbouwers en andere begunstigden de nodige steun krijgen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Dit houdt onder meer in dat **landbouwers meer tijd krijgen om hun steunaanvragen in te dienen** en overheidsinstanties meer tijd voor de behandeling daarvan. **Ter bevordering van de kasstroom van landbouwers** zal de Commissie voorstellen om de voorschotten voor rechtstreekse betalingen en de betalingen voor plattelandsontwikkeling te verhogen. Zij zal ook bezien of het mogelijk is **extra flexibel te zijn bij controles ter plaatse**, teneinde de noodzaak van fysiek contact tot een minimum te beperken en de administratieve lasten te verminderen.

3. Onze economieën en mensen beschermen: elke euro van de fondsen voor het cohesiebeleid nu beschikbaar stellen

De Commissie maakt vandaag haar belofte waar dat elke euro die kan worden gebruikt ook snel zal worden gebruikt. Deze belofte indachtig kunnen alle niet-vastgelegde middelen uit de drie fondsen voor het cohesiebeleid – het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds – worden ingezet om de gevolgen van de volksgezondheids crisis aan te pakken.

Daartoe stelt de Commissie voor om **maximale flexibiliteit** te bieden voor de overdracht zowel tussen fondsen onderling als tussen categorieën regio's. Om ervoor te zorgen dat alle beschikbare gelden worden gebruikt, zal bij wijze van uitzondering voor **geen van de fondsen van het cohesiebeleid de eis van nationale medefinanciering gelden**. Dankzij deze ongekennde stap kunnen de lidstaten alle beschikbare middelen aanwenden om hun burgers thans te ondersteunen.

Bovendien stelt de Commissie voor om **geen uitgavenlimieten per beleidsdoelstelling toe te passen** (dus af te zien van vereisten inzake thematische concentratie). Daardoor zullen middelen daar kunnen worden ingezet waar ze het dringendst nodig zijn.

Om de rechtszekerheid te waarborgen en de **administratieve lasten te verminderen**, wordt een aantal andere vereenvoudigingen voorgesteld. Het gaat onder meer om

partnerschapsovereenkomsten die niet hoeven te worden gewijzigd, termijnen voor jaarlijkse rapportage die worden uitgesteld en (de mogelijkheid van) beperkte financiële flexibiliteit bij de afsluiting van programma's. Dit zal gelden voor alle fondsen van het cohesiebeleid.

Dankzij deze voorstellen kunnen de lidstaten onmiddellijk alle beschikbare middelen uitgeven om de gezondheidszorg in alle regio's van Europa te ondersteunen, regelingen voor kortetermijnwerk mogelijk te maken en kmo's liquiditeitssteun te bieden.

4. Levens beschermen: alle beschikbare begrotingsmiddelen onderbrengen in een noodinstrument ter ondersteuning van de gezondheidszorg

Niet eerder in haar geschiedenis werd de Europese Unie geconfronteerd met een gezondheidscrisis van deze omvang en die zich zo snel uitbreidt. De eerste prioriteit is nu om levens te redden en te voorzien in de behoeften van onze gezondheidszorgstelsels en -professionals, die dag in dag uit overal in de Unie wonderen verrichten.

De Commissie zet alles op alles om ervoor te zorgen dat beschermende uitrusting en ademhalingsapparatuur beschikbaar zijn. Ondanks de grote productie-inspanningen van de industrie kampen de lidstaten op sommige gebieden nog steeds met ernstige tekorten. Zij hebben ook een tekort aan behandelingsfaciliteiten en zouden er baat bij hebben om patiënten over te kunnen brengen naar gebieden met meer middelen en om medisch personeel in te zetten in de gebieden die het hardst getroffen zijn. Er zal ook steun nodig zijn voor het op grote schaal testen, voor medisch onderzoek, voor de invoering van nieuwe behandelingen en voor de productie, de aankoop en de distributie van vaccins in de hele EU.

De EU stelt vandaag voor om **alle beschikbare middelen uit de EU-begroting van dit jaar te gebruiken om te helpen tegemoet te komen aan de behoeften van de Europese gezondheidszorgstelsels.**

Bijna het gehele desbetreffende bedrag, te weten 2,7 miljard euro, zal in het instrument voor noodhulp worden gestoken. De resterende 300 miljoen euro wordt toegewezen aan RescEU, ter ondersteuning van de gemeenschappelijke voorraad uitrusting.

Het voorstel zal **een soepele, snelle en rechtstreekse ondersteuning van twee brede prioriteiten** mogelijk maken. De eerste prioriteit bestaat in het beheersen van de volksgezondheids crisis en het garanderen van de beschikbaarheid van vitale uitrusting en benodigdheden, variërend van beademingsapparatuur tot persoonlijke beschermende uitrusting. In dit kader kan ook medische bijstand worden verleend aan de meest kwetsbaren, onder meer in vluchtelingenkampen. Als tweede prioriteit moet het mogelijk worden gemaakt om op grotere schaal te gaan testen en behandelen. Om zowel kostbare tijd als geld te besparen, maakt het voorstel het ook mogelijk dat de Commissie rechtstreeks namens de lidstaten gaat inkopen.

Dit initiatief is een **gezamenlijke Europese inspanning om levens te redden en elkaar te ondersteunen**. Iedereen die zijn solidariteit wil betuigen, moet aan dit fonds kunnen

bijdragen. Daarbij kan het gaan om lidstaten, de particuliere sector, ngo's, het maatschappelijk middenveld, burgers of andere belanghebbenden.

5. Vervolgstappen: toekomstig herstel en eensgezindheid

Het pakket voorstellen van vandaag beoogt eerst en vooral mensen te ondersteunen. Het gaat erom dat eerstelijns werkers de uitrusting krijgen die zij nodig hebben en dat vrijwilligers die de meest kwetsbaren helpen, zelf de helpende hand wordt geboden. Het gaat erom het leven dragelijker te maken voor de werknemer die zich zorgen maakt over zijn baan, de werkgever die zich zorgen maakt over zijn personeel, de kleine bedrijven die zich zorgen maken over hun toekomst of de zelfstandige die zich zorgen maakt over zijn inkomen.

We moeten nu met spoed voorstellen omzetten in wetgeving en die wetgeving in recordtijd uitvoeren. De Commissie zal de komende weken nauw samenwerken met de medewetgevers om ervoor te zorgen dat deze voorstellen daar effect gaan sorteren waar dat het hardst nodig is.

Om een en ander kracht bij te zetten, ondersteunt de Commissie de lidstaten nu al, zodat de middelen zo snel mogelijk terechtkomen bij degenen die daaraan behoefte hebben. De Commissie heeft een CRII-taskforce opgericht als centraal contactpunt voor praktische en juridische kwesties. De landenteams staan ter beschikking van de lidstaten om doelgericht advies te verstrekken over de wijze waarop ongebruikte middelen uit de structuurfondsen een andere bestemming kunnen krijgen.

Dit pakket is het meest recente onderdeel van wat een voortdurende gigantische inspanning moet zijn om levens en bestaansmiddelen te beschermen. Het zal helpen om de EU-begroting van dit jaar tot de laatste cent te benutten. De huidige zevenjarige begroting van de EU loopt dit jaar echter af en er is nog geen akkoord bereikt over een nieuwe begroting. Juist nu moet de EU een herstelplan uitwerken zodat zij, zodra het sein op groen staat, haar economie weer in beweging kan zetten en haar mensen aan het werk kan helpen. Dit plan zal ons ook beter bestand maken tegen de andere uitdagingen waarmee we geconfronteerd blijven worden.

Alleen een **krachtige en flexibele langetermijnbegroting van de EU** kan ervoor zorgen dat dit snel gebeurt. Dit is het moment om ervoor te zorgen dat we beschikken over een EU-begroting die een eensgezind Europa helpt herstellen en sterk doet staan. Alle besprekingen over de volgende begroting moeten nu in dat licht worden gezien en in het teken staan van het herstel van Europa.

Deze voorstellen laten zien wat het werkelijk betekent om deel uit te maken van een Unie waar degenen die zich een beetje meer kunnen veroorloven, steun bieden aan degenen die iets meer nodig hebben. Wanneer Europa, na eerst met deze crisis te hebben geworsteld, straks het pad van herstel opgaat, zal het nog meer behoefte hebben aan deze geest van solidariteit en zal het dringend enorme investeringen moeten doen om de economie weer in beweging te zetten en mensen aan werk te helpen. Tegelijkertijd zal de EU blijf blijven geven van verantwoordelijkheidszin, solidariteit en leiderschap op het wereldtoneel.

Het pakket in een notendop

- ✓ De Commissie stelt de oprichting voor van **SURE**, een nieuw EU-solidariteitsinstrument om werknemers te helpen hun inkomen te behouden en bedrijven te helpen het hoofd boven water te houden en hun personeel in dienst te houden. SURE zal tot 100 miljard euro financiële steun verstrekken in de vorm EU-leningen en zal een **EU-brede regeling zijn om de risico's op werkloosheid te beperken**.
- ✓ De Commissie stelt voor het **Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen** aan te passen om ervoor te zorgen dat de meest behoeftigen ook nu aan levensmiddelen kunnen blijven komen en dat bezorgers noch ontvangers gevaar lopen.
- ✓ De Commissie stelt specifieke maatregelen voor ter **ondersteuning van de Europese vissers en landbouwers**, die een essentiële rol spelen bij onze voedselvoorziening en voor het levensonderhoud van onze lokale gemeenschappen.
- ✓ De Commissie stelt voor ervoor te zorgen dat **elke beschikbare euro uit de Europese structuur- en investeringsfondsen** wordt gebruikt voor de respons op de corona-uitbraak. Kort gezegd vraagt dit om maximale flexibiliteit: geen beperking met betrekking tot overdrachten tussen fondsen of tussen regio's, geen uitgavenlimieten per beleidsdoelstelling en geen vereisten inzake medefinanciering.
- ✓ De Commissie stelt voor **elke beschikbare euro uit de EU-begroting voor dit jaar te herbestemmen om levens te helpen redden**, door middel van een nieuw EU-solidariteitsinstrument. Hierdoor wordt 3 miljard euro vrijgemaakt voor de ondersteuning van de lidstaten bij het beheersen van de volksgezondheids crisis.